

8 Πανελλήνιο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εκπαίδευση & Πολιτισμός
στον 21ο αιώνα

13-14 Μαΐου
2023

Η διδασκαλία σύγχρονων δημοφιλών τραγουδιών στα πλαίσια της χειραφετικής κριτικής
παιδαγωγικής του Paulo Freire. Το παράδειγμα του τραγουδιού *Ρίσκο*.
Καρούμπαλη Ευγενία, jennykaroumpali@hotmail.com

Παρά το γεγονός ότι μία κατά γράμμα εφαρμογή του παιδαγωγικού συστήματος του Freire σε κοινωνίες πέραν αυτών για τις οποίες προορίζεται δεν έχει νόημα, οι ιδέες και η πράξη που προτείνει ο Paulo Freire μπορούν να βοηθήσουν παντού όπου οι οικονομικές και οι πολιτισμικές συνθήκες δημιουργούν ανθρώπους – αντικείμενα, χωρίς φωνή, προσαρμοσμένα στη λογική του συστήματος μιας τεχνολογικά προχωρημένης κοινωνίας.

Βασικές ιδέες της χειραφετικής κριτικής παιδαγωγικής του Paulo Freire.

Ικανότητα μετασχηματισμού της βιούμενης πραγματικότητας και απελευθέρωση από αιτιοκρατικές μορφές ύπαρξης.

01

02

Χρήση κριτικής νοημοσύνης για απομυθοποίηση του τρόπου που το άτομο βλέπει τον εαυτό του και τον περίγυρό του

Σκοπός μάθησης: αλλαγή τρόπου που το άτομο βλέπει την πραγματικότητα.

03

04

Άμεσος στόχος: δημιουργία κριτικής συνείδησης → επίτευξη ατομικής αυτονομίας & κοινωνική χειραφέτηση.

Εκπαιδευτικοί: δημιουργούν μαθησιακά περιβάλλοντα που τα παιδιά να κατανοούν την πραγματικότητα που βιώνουν.

05

06

Εκπαιδευτικοί: αναστοχάζονται κριτικά τον τρόπο που αντιλαμβάνονται την πραγματικότητα.

Μουσική Παιδαγωγική και χειραφετική κριτική παιδαγωγική.

Οι εκπαιδευτικοί
μουσικής: πρέπει να
θέσουν υπό
αμφισβήτηση τον
κυρίαρχο λόγο
(discourse) σχετικά με
την επαγγελματική τους
ταυτότητα

Τοποθέτηση της
μουσικής σε ένα
κοινωνικό, πολιτισμικό
και πολιτικό πλαίσιο →
απελευθέρωση από
στερεότυπα →
καλλιέργεια κριτικής
σκέψης

Σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια και χειραφετική κριτική παιδαγωγική.

Τα σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια εξετάζονται από διαφορετική οπτική γωνία και βιώνονται διαφορετικά λόγω μεθοδευμένης ακρόασής τους

+

Διάκριση μεταξύ μουσικών και εξωμουσικών κριτηρίων, αλληλεπίδραση αυτών και συσχετισμός τους με τα σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια

Απομυθοποίηση πραγματικότητας + αφύπνιση κριτικής συνείδησης

Λίγα λόγια για το τραγούδι Ρίσκο.

Κυκλοφόρησε στις 26 Ιανουαρίου 2022 από τον Bloody Hawk (Νίκος Κίτσος, 1995-)

Περιεχόμενο στίχων: δυσάρεστα προσωπικά συναισθήματα + ξέφρενος ανταγωνισμός.

Στο επίσημο μουσικό βίντεο: ο καλλιτέχνης γίνεται έκθεμα στο αδηφάγο κοινό του, που περιμένει το επόμενο βήμα του.

Στοιχεία υλοποίησης διδακτικού σεναρίου.

**Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών
2021 – 2022: Γ1 (24 άτομα) &
Γ3 (15 άτομα).
2022 – 2023: Β3 (15 άτομα)**

**Σχεδιασμός με βάση τα υπό
πilotική εφαρμογή Προγράμματα
Σπουδών Μουσικής, αλλά δεν
εντάχθηκε στην επίσημη pilotική
εφαρμογή του Ινστιτούτου
Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Συμβατότητα διδακτικού σεναρίου με το Πιλοτικό Πρόγραμμα Μουσικής Γυμνασίου

Πρώτος θεματικός οργανωτής

Να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν να συγκρίνουν και να αναλύουν μουσικές ακροάσεις διαφορετικών μουσικών ειδών, στιλ και πολιτισμών με τη χρήση κατάλληλης μουσικής ορολογίας.

Σύνδεση με κινηματογραφική τέχνη

Να αναγνωρίζουν τα διαφορετικά μέρη των τραγουδιών της δημοφιλούς μουσικής (π.χ. ρεφραίν, κουπλέ, γέφυρα, επανάληψη κτλ)

Τρίτος θεματικός οργανωτής

Να συνειδητοποιήσουν την προσθετική δύναμη του ήχου στην εικόνα και της εικόνας στον ήχο

Να αναγνωρίζουν την κοινωνική δύναμη της μουσικής.

Προαπαιτούμενες γνώσεις μαθητών και μαθητριών

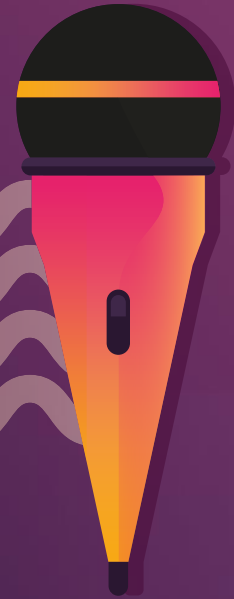

Εξοικείωση με:

- ♪ Βασικές έννοιες της μορφολογίας της δημοφιλούς μουσικής (refrain / chorus, couplet /verse, middle eight – μεσαίο τμήμα)
- ♪ Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Σκοπός διδακτικού σεναρίου

Σκοπός του διδακτικού σεναρίου είναι οι μαθητές και μαθήτριες να αναγνωρίζουν τα λεκτικά και εξωλεκτικά μηνύματα του τραγουδιού Ρίσκο και μέσω αυτού να προβληματίζονται σχετικά με τα λεκτικά και τα εξωλεκτικά μηνύματα τραγουδιών που ακούν εκτός σχολείου στην καθημερινότητά τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα
Οι μαθήτριες και οι μαθητές θα πρέπει να...
(αναφορικά με το γνωστικό αντικείμενο)

...Κατονομάζουν τα
βασικά μορφολογικά
στοιχεία του τραγουδιού
Ρίσκο.

...Συσχετίζουν τη
μορφολογική δομή του
τραγουδιού Ρίσκο με το
περιεχόμενό του.

...Συσχετίζουν την
ενορχήστρωση του
τραγουδιού Ρίσκο με τη
μορφολογική δομή του.

...Περιγράφουν την ιστορία
που λαμβάνει χώρα στο
επίσημο μουσικό βίντεο
του τραγουδιού Ρίσκο.

...Συσχετίζουν την ιστορία
που λαμβάνει χώρα στο
επίσημο μουσικό βίντεο
του τραγουδιού Ρίσκο με τη
μορφολογική δομή του
συγκεκριμένου τραγουδιού.

...Να διερωτηθούν σχετικά με το
ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον
κοινού σχετικά με τις
εξωμουσικές δραστηριότητες
ενός/μίας καλλιτέχνη/ιδας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα
Οι μαθήτριες και οι μαθητές θα πρέπει να...
(αναφορικά με δεξιότητες)

...καλλιεργήσουν
αισθητικά κριτήρια
αναφορικά με το
τραγούδι *Ρίσκο*.

...καλλιεργήσουν θετικές
στάσεις σχετικά με την
ενεργητική ακρόαση του
τραγουδιού *Ρίσκο*.

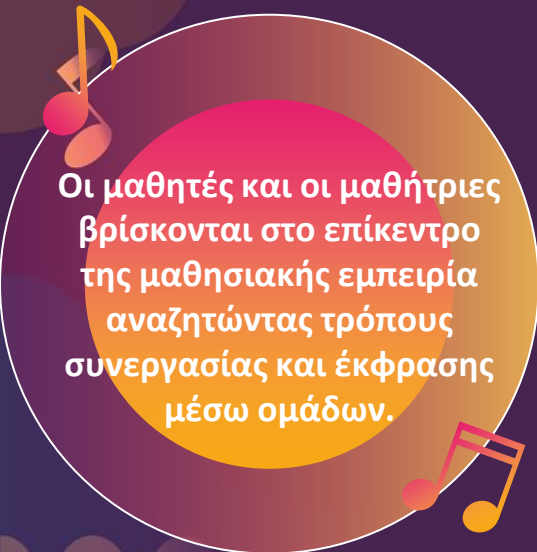
...καλλιεργήσουν τον
πολυτροπικό τους
γραμματισμό

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα
Οι μαθήτριες και οι μαθητές θα πρέπει να...
(αναφορικά με τη μαθησιακή διαδικασία)

...συνεργάζονται
αναμεταξύ τους στα
πλαίσια της
ομαδοσυνεργατικής
διδασκαλίας / μάθησης

Οργάνωση διδασκαλίας & Υλικοτεχνική υποδομή

Οι μαθητές και οι μαθήτριες βρίσκονται στο επίκεντρο της μαθησιακής εμπειρία αναζητώντας τρόπους συνεργασίας και έκφρασης μέσω ομάδων.

Για το παρόν διδακτικό σενάριο είναι απαραίτητο να υπάρχουν:

♪ Ηλεκτρονικός υπολογιστής με βιντεοπροβολέα, ηχεία και σύνδεση στο διαδίκτυο. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει διαθέσιμη σύνδεση στο διαδίκτυο, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει σε προηγούμενο χρόνο κατεβάσει (από το διαδίκτυο) σε προηγούμενο χρόνο το επίσημο μουσικό βίντεο του τραγουδιού *Ρίσκο*.

♪ Φωτοτυπίες των φύλλων εργασίας σε επαρκή αριθμό αντιγράφων

Διδακτική προσέγγιση.

Συνδυασμός των ακόλουθων μεθοδολογικών εργαλείων:

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία /
μάθηση

Εμπειρική μάθηση

Ανακαλυπτική διδασκαλία /
μάθηση

Στοχευμένη καθοδήγηση μέσω
διδακτικών βοηθειών

Συζήτηση

Δημιουργική και κριτική
επίλυση προβλημάτων

Αναλυτική περιγραφή διδακτικής πορείας (1/5)

Ακρόαση του τραγουδιού Ρίσκο και συμπλήρωση του φύλλου εργασίας 1 σε ομάδες (όλες οι ομάδες συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας 1). Παρουσίαση του έργου των ομάδων και σχετική συζήτηση (εκτιμώμενη χρονική διάρκεια: 10 λεπτά).

Αναλυτική περιγραφή της διδακτικής πορείας (2/5)

Ο/Η εκπαιδευτικός θέτει την ακόλουθη ερώτηση / διδακτική βοήθεια (η οποία στοχεύει στην αναγνώριση): «Παρατηρείτε κάποια διαφοροποίηση της δομής του τραγουδιού και που θα μπορούσε να οφείλεται η διαφοροποίηση αυτή». Εδώ θα πραγματοποιηθεί σχετική συζήτηση σχετικά με το θέμα αυτό όπου οι μαθητές/τριες θα πρέπει να οδηγηθούν στο συμπέρασμα ότι δεν έχουμε την τυπική δομή ενός σύγχρονου δημοφιλούς τραγουδιού (εναλλαγή refrain / couplet κτλ) αλλά έχουμε δύο couplets τα οποία διαχωρίζονται από μία συνδετική γέφυρα. Τα δύο αυτά couplets ξεχωρίζουν τόσο νοηματικά (το πρώτο couplet αναφέρεται σε εσωτερικά θέματα / αισθήματα ενώ το δεύτερο αναφέρεται στον καθημερινό ανταγωνισμό που βιώνει τόσο σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο και στα συναισθήματα που του γεννά ο ανταγωνισμός που βιώνει) όσο και μουσικά (στο δεύτερο couplet έχουμε αλλαγή του επιτονισμού της φωνής του ερμηνευτή και συγκεκριμένα η φωνή του είναι πιο δυνατή και «επιθετική»). Επιπρόσθετα στη συζήτηση αυτή οι μαθητές/τριες θα πρέπει να οδηγηθούν στο συμπέρασμα ότι η μη «τυπική» (για δημοφιλές τραγούδι) δομή του τραγουδιού αυτού πηγάζει από τη φύση του περιεχομένου του (εκτιμώμενη χρονική διάρκεια: 10 λεπτά).

Αναλυτική περιγραφή διδακτικής πορείας (3/5)

Προβολή του επίσημου μουσικού βίντεο του τραγουδιού Ρίσκο και συμπλήρωση του φύλλου εργασίας 2 σε ομάδες (όλες οι ομάδες συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας 2).

Παρουσίαση του έργου των ομάδων και σχετική συζήτηση (εκτιμώμενη χρονική διάρκεια: 10 λεπτά).

Αναλυτική περιγραφή διδακτικής πορείας (4/5)

Ο/Η εκπαιδευτικός θέτει την ακόλουθη ερώτηση / διδακτική βοήθεια (η οποία στοχεύει στην αναγνώριση): «τι θα μπορούσε να συμβολίζει το διάφανο πλαστικό πέτασμα στο μουσικό αυτό βίντεο λαμβάνοντας υπ' όψιν το περιεχόμενο του τραγουδιού;» Εδώ θα πραγματοποιηθεί σχετική συζήτηση σχετικά με το θέμα αυτό όπου οι μαθητές/τριες θα πρέπει να οδηγηθούν στο συμπέρασμα ότι το διαφανές πλαστικό πέτασμα οριοθετεί τον «προσωπικό χώρο» του καλλιτέχνη. Είναι διαφανές προκειμένου το κοινό του καλλιτέχνη να έχει άμεση βλεμματική επαφή σε αυτόν και να μπορεί να τον αποτυπώσει όπως το αυτό επιθυμεί (π.χ. να τον βιντεοσκοπήσει, να κάνει story στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κτλ) (εκτιμώμενη χρονική διάρκεια: 5 λεπτά).

Αναλυτική περιγραφή διδακτικής πορείας (5/5)

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός θέτει την ακόλουθη ερώτηση / διδακτική βοήθεια (η οποία στοχεύει στον προβληματισμό): «Ποια η γνώμη σας για το γεγονός ότι το κοινό δίνει περισσότερη σημασία στις εξωμουσικές δραστηριότητες του καλλιτέχνη παρά τις καθαρά μουσικές του δραστηριότητες;» Εδώ θα πραγματοποιηθεί σχετική συζήτηση σχετικά με το θέμα αυτό όπου οι μαθητές/τριες θα εκφέρουν την άποψή τους (εκτιμώμενη χρονική διάρκεια: 10 λεπτά).

Για το σχεδιασμό του εν λόγω διδακτικού σεναρίου ελήφθησαν υπ' όψιν τα εξής:

Παρά το γεγονός ότι κατά τη σχολική χρονιά 2022 – 2023 η χρήση προστατευτικής μάσκας δεν είναι υποχρεωτική στις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ως μέτρο για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19) υπάρχουν μεμονωμένοι μαθητές και μεμονωμένες μαθήτριες που φορούν στο χώρο του Πρότυπου Γυμνασίου Πατρών προστατευτική μάσκα. Επιπρόσθετα υπάρχουν μεμονωμένα κρούσματα COVID-19. Για τους λόγους αυτούς κρίθηκε από τη γράφουσα εκπαιδευτικό ότι δεν θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα δραστηριότητες φωνητικής ερμηνείας παρά το γεγονός ότι δεν απαγορεύονται από την κείμενη νομοθεσία.

Παρά το γεγονός ότι το μάθημα της μουσικής θεωρείται εργαστηριακό στα υπό πιλοτική εφαρμογή Προγράμματα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου (όπως και στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Μουσικής Αγωγής) θεωρώντας απαραίτητη την ύπαρξη πλήρους εξοπλισμένης αίθουσας μουσικής (με τις κατάλληλες υποδομές) στο Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών δεν υπάρχει μια τέτοια αίθουσα μουσικής και οι υποδομές της σχολικής μονάδας για το μάθημα της μουσικής αρχίζουν και τελειώνουν με ένα αρμόνιο ηλικίας τουλάχιστον 20 ετών. Αυτό έχει ως συνέπεια να μην υπάρχουν δραστηριότητες οργανικής εκτέλεσης.

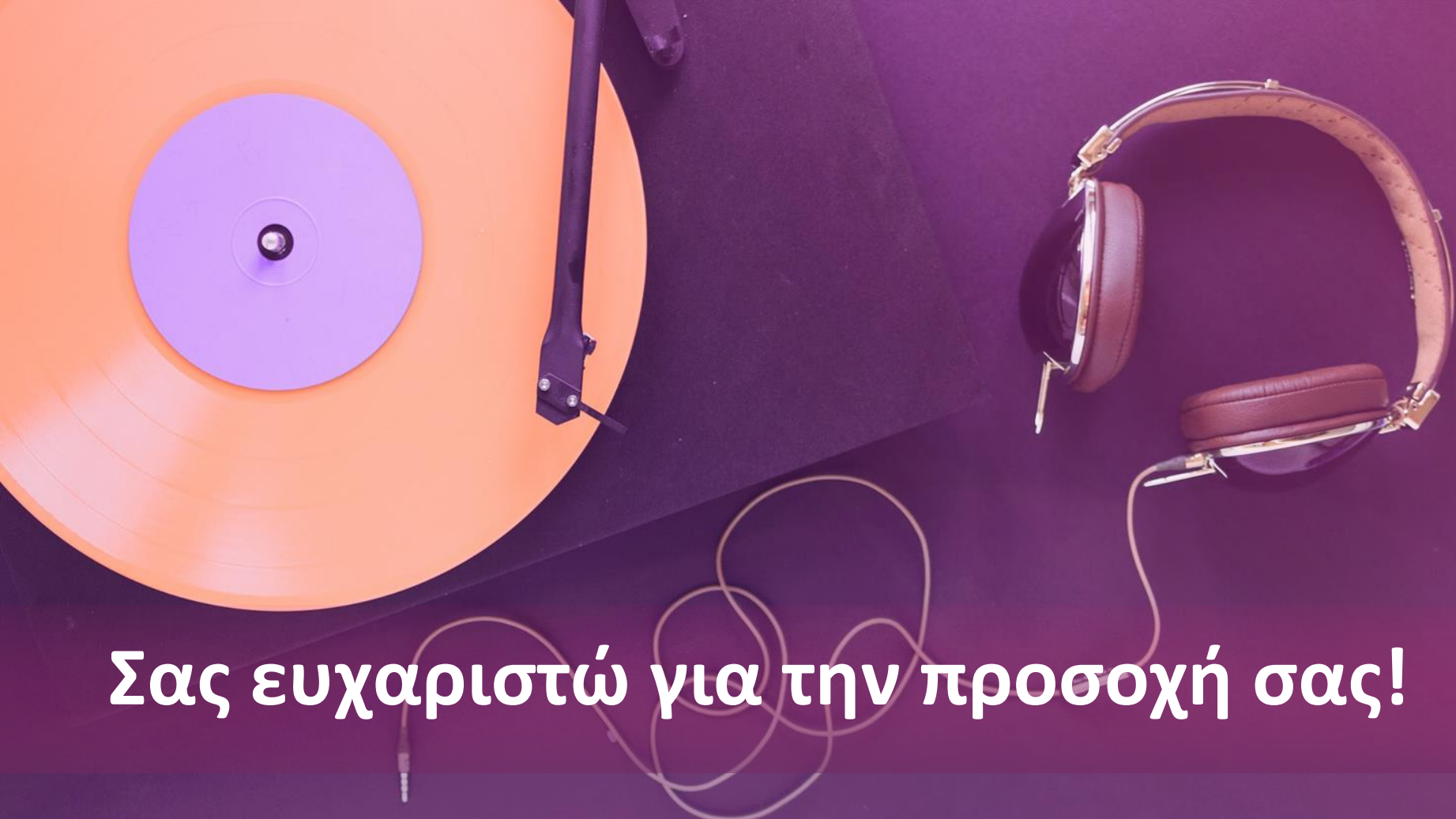
Πραγματοποίηση & αποτίμηση του διδακτικού σεναρίου (1/2)

Το τραγούδι αυτό ανήκε στις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών και των μαθητριών → η διέγερση του ενδιαφέροντος των μαθητών και των μαθητριών ήταν αναμενόμενη.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτίμηση του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου είναι η παρατήρηση και η τήρηση ημερολογίου (journal) από τη γράφουσα.

Πραγματοποίηση & αποτίμηση του διδακτικού σεναρίου (2/2)

Οι μαθήτριες και οι μαθητές δεν δυσκολεύτηκαν με τη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας, καθώς ήταν εξοικειωμένοι και εξοικειωμένες με παρόμοια διδακτικά σενάκια. Κάποιοι μαθητές και κάποιες μαθήτριες επεσήμαναν ότι το τραγούδι αυτό δεν εμπεριέχει ούτε στιγματισμένο λόγο ούτε κοινωνιόλεκτα, τα οποία συνηθίζονται σε τραγούδια της γαμουσικής. Η εκπαιδευτικός έθεσε την ερώτηση / διδακτική βοήθεια (με στόχο την ερμηνεία): «Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι στο συγκεκριμένο τραγούδι δεν χρησιμοποιούνται παλιοκουβέντες;». Ακολούθησε συζήτηση στην οποία Στο σημείο αυτό προέκυψε ο αναδυόμενος στόχος να διερωτηθούν οι μαθήτριες και οι μαθητές για τα αίτια απουσίας στιγματισμένου λόγου και κοινωνιολέκτων στο τραγούδι *Ρίσκο*.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!